

➔ Toolkit Afkoppelen

De zin en onzin van afkoppelen

Rémy Schilperoort
Jeroen Langeveld

PARTNERS4URBANWATER

Langeveld | Liefding | Schilperoort | De Haan | Post

'Toolkit Afkoppelen' bestaat!

- ⇒ per eind mei 2019
- ⇒ doel: discussie over afkoppelen ondersteunen

Wat is 'Toolkit Afkoppelen'?

➔ Toolkit = 78 powerpoint slides met illustraties & korte uitleg

Op dit moment komt in Nederland ongeveer 24% van de jaarlijkse neerslag in het oppervlaktewater terecht. Dat komt daar via een aantal routes:

1. Rechtstreekse lozing uit hemelwaterriool (directe afvoer bij elke bui)
2. Lozing via riooloverstort uit gemengd riool (alleen bij grote buien, 6 keer per jaar) of uit VGS overstort (30 keer per jaar)
3. Via drainagesystemen: een deel van de neerslag infiltreert de bodem in. Vooral in de laaggelegen delen van Nederland kan het neerslagoverschot (het verschil tussen neerslag en verdamping, gemiddeld 300 mm/jaar) niet wegzakken naar het diepere grondwater en wordt via drainage opgevangen en afgevoerd naar het oppervlaktewater. Bij IT-riolering of varianten daarop wordt drainage en infiltratie gecombineerd.
4. De meeste infiltratiesystemen hebben een beperkte verwerkingscapaciteit en zijn daarom via een slokop/overlaat verbonden met het watersysteem om tijdens extreme buien te lozen (vaak minder dan 1 keer per 10 jaar).
5. Daarnaast vindt op sommige locaties directe afstroming plaats (elke bui)
6. En tenslotte valt er natuurlijk ook neerslag rechtstreeks op het oppervlaktewater.

Wat is 'Toolkit Afkoppelen'?

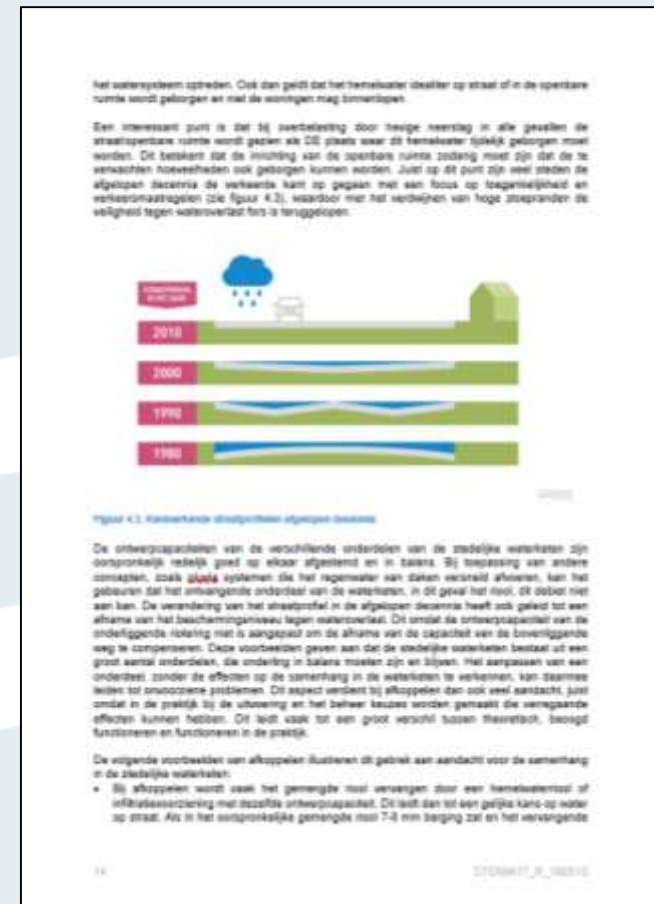
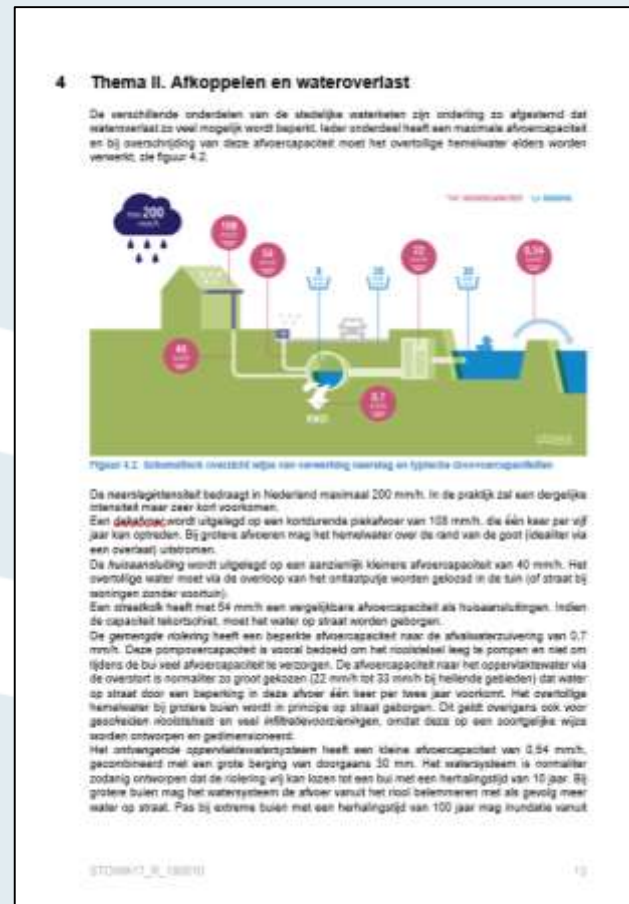
➔ bestuurdersvariant Toolkit = 17 slides met alleen hoofdlijn

The image displays 17 slide thumbnails from the 'Toolkit Afkoppelen' presentation, organized into three columns:

- Column 1 (Slides 1-6):**
  - Slide 1: Title slide 'Toolkit Afkoppelen' with a globe icon.
  - Slide 2: 'Colofon' (Credits) listing authors and organizations.
  - Slide 3: 'Regenwater is lastig spul' (Rainwater is a nuisance) with photos of rainwater runoff.
  - Slide 4: 'Regenwater: wie wil het hebben?' (Rainwater: who wants it?) with a diagram of water flow.
  - Slide 5: 'Veel keuzemogelijkheden omgang met hemelwater' (Many options for dealing with rainwater) with a globe icon.
  - Slide 6: '4 keuzemogelijkheden op perceel' (4 options on the plot) with a diagram of a house and garden.
- Column 2 (Slides 7-12):**
  - Slide 7: '4 keuzemogelijkheden op straat' (4 options on the street) with a diagram of a street cross-section.
  - Slide 8: 'En wat is nu het beste?' (And what is the best now?) with a list of effects: Oppervlaktewaterkwaliteit, Wateroverlast, Kwaliteit leefgeving, Functioneren afvalwaterzuivering, Kosten en baten.
  - Slide 9: 'Effect op oppervlaktewaterkwaliteit' (Effect on surface water quality) with a table of indicators.
  - Slide 10: 'Wateroverlast: balans tussen elk onderdeel tussen goot en sloot belangrijk' (Water overflow: balance between each part between gutter and ditch is important) with a diagram of a street and ditch.
  - Slide 11: 'Kwaliteit leefgeving' (Quality of life) with photos of a park and a street.
  - Slide 12: 'Mooie voorbeelden' (Nice examples) with photos of various urban water management solutions.
- Column 3 (Slides 13-17):**
  - Slide 13: 'Effecten afkoppelen op functioneren RWZ' (Effects of decoupling on wastewater treatment plant functioning) with a list of effects.
  - Slide 14: 'Afkoppelen: baten afvalwaterketen' (Decoupling: benefits of wastewater chain) with a list of benefits and a total cost of 3.8 €/m².
  - Slide 15: 'Afkoppelen: kosten en baten klimaatbestendig maken' (Decoupling: costs and benefits of making climate-resilient) with a list of points.
  - Slide 16: 'Afkoppelen?' (Decoupling?) with a list of points.
  - Slide 17: A final slide with a globe icon and text.

Wat is 'Toolkit Afkoppelen'?

➔ Achtergronddocument met uitgebreide(re) beschrijving

Aanleiding ontwikkeling Toolkit

- ⇒ Afkoppelen = Haarlemmerolie
- ⇒ Oplossing voor wateroverlast, -onderlast, waterkwaliteit, etc.
- ⇒ Toolkit ondersteunt discussie over afkoppelen
  - ⇒ feiten, overzichten, illustraties
  - ⇒ systeem functioneren & thema's
  - ⇒ do's-and-dont's, valkuilen
  - ⇒ voorbeelden

Opbouw Toolkit

Twee onderdelen:

1. Inzicht in huidige omgang met hemelwater

=> in welk systeem grijp je in?

=> wat is huidige verwerkingsroute van hemelwater?

=> in beeld brengen vóór besluit tot afkoppelen

2. Inzicht in effecten van afkoppelen

=> positieve én negatieve consequenties

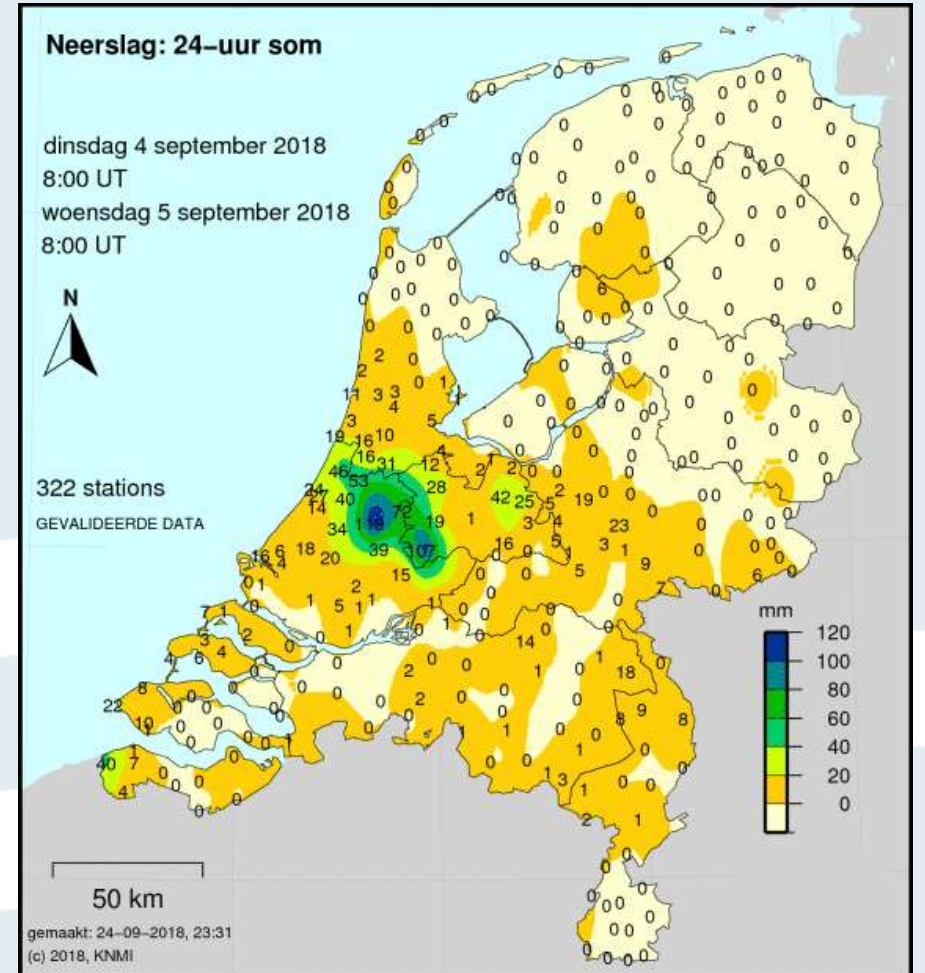
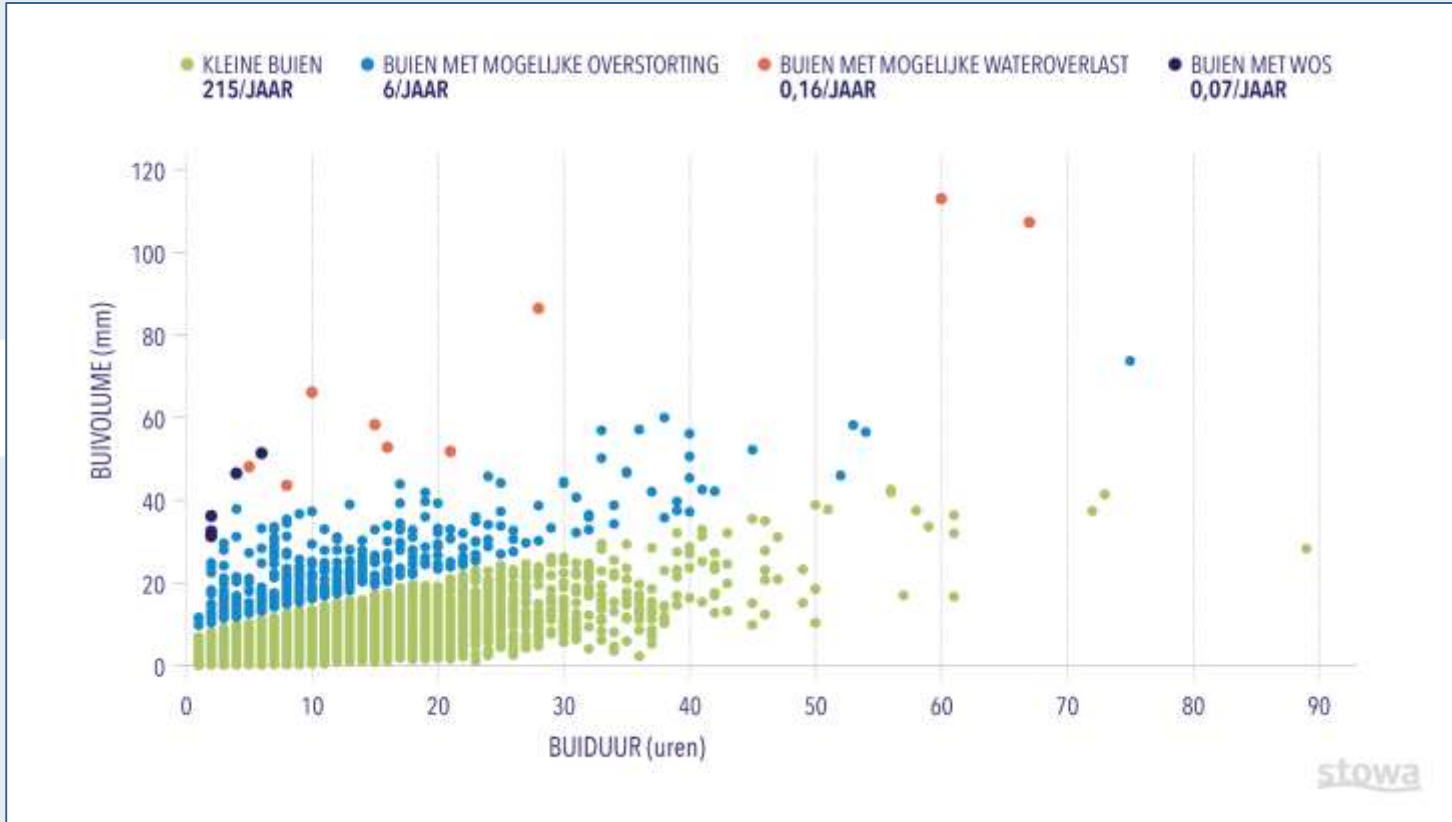
1. Huidige omgang met hemelwater

Inzicht in:

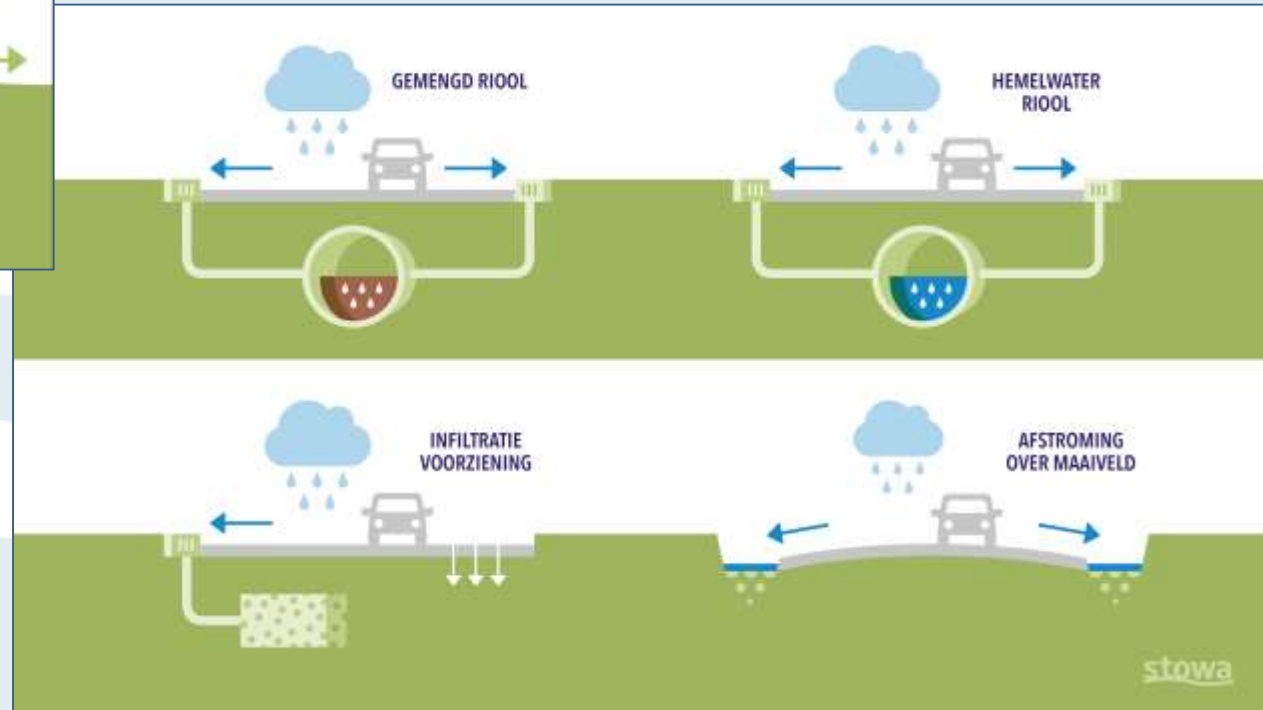
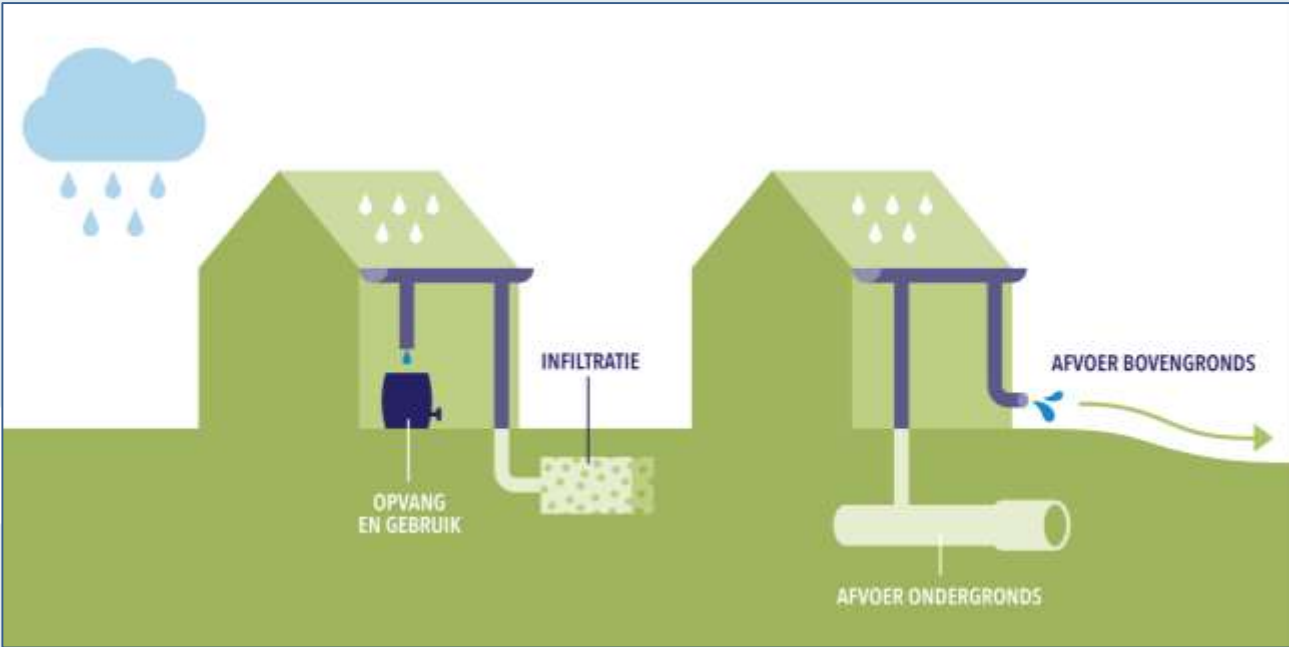
- Neerslag
- Keuzemogelijkheden op perceelsniveau
- Keuzemogelijkheden in stedelijke omgeving / openbare ruimte
- Lozingsroutes op stedelijk watersysteem
- Hemelwater en de afvalwaterketen

Kenmerken neerslag

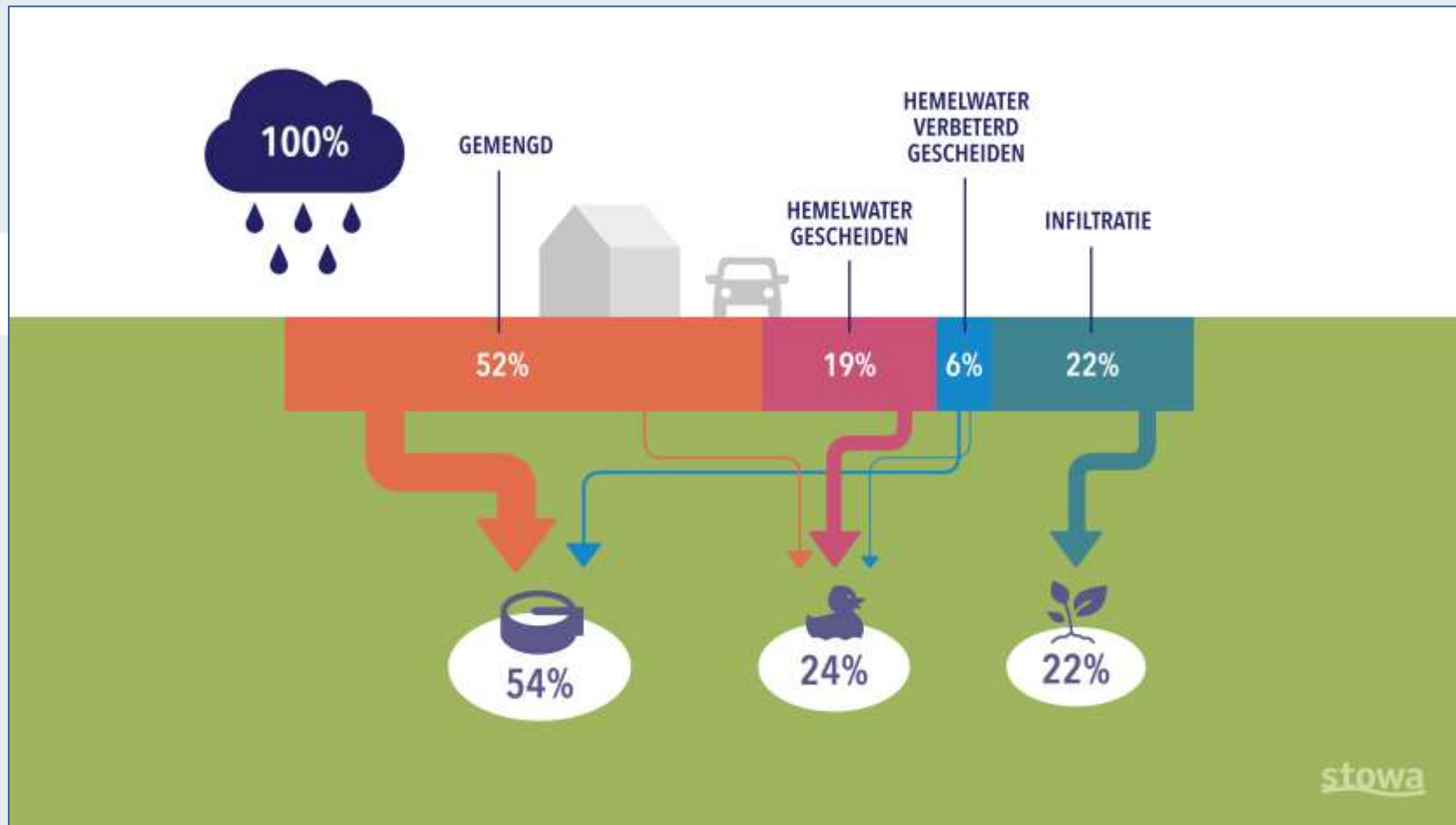

Keuzemogelijkheden perceel en straat

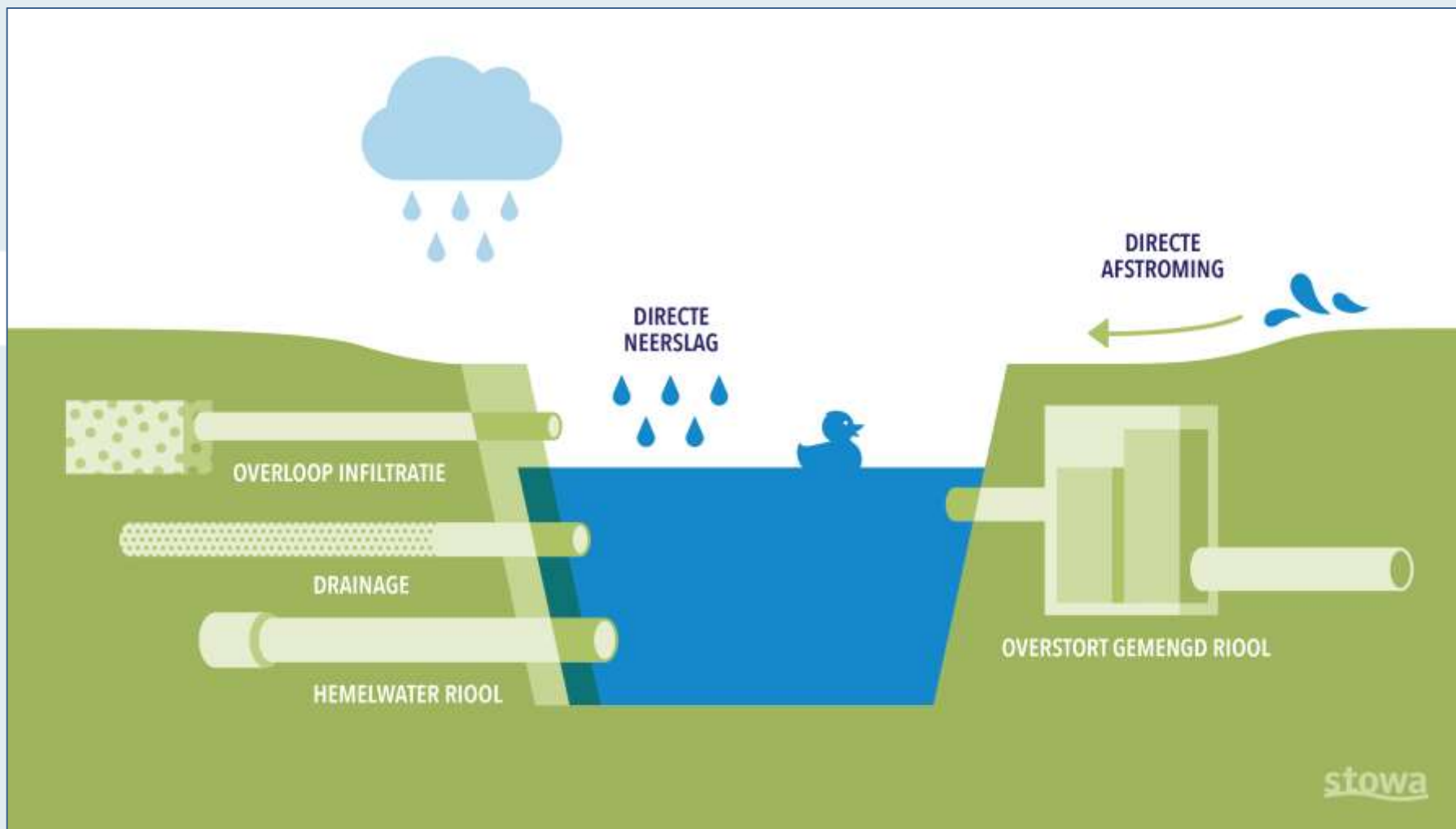
Hemelwater en de afvalwaterketen

huidige situatie in NL

Lozingsroutes naar watersysteem

niet alleen via riolering

2. Effecten afkoppelen

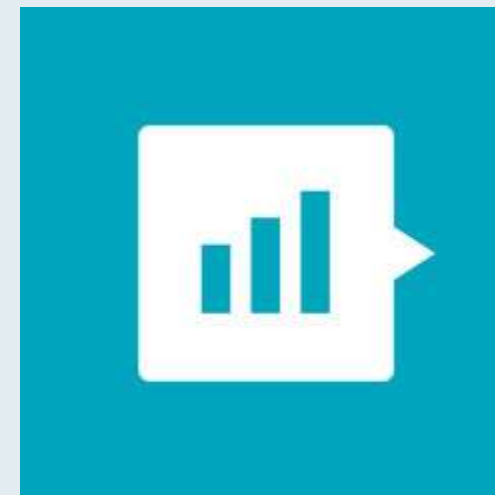
Opgedeeld in 7 thema's:

- Oppervlaktewaterkwaliteit
- Wateroverlast
- Klimaatverandering
- Kwaliteit leefomgeving
- Functioneren afvalwaterzuivering
- Valkuilen en neveneffecten
- Kosten en baten

2. Effecten afkoppelen

Opgedeeld in 7 thema's:

- ⇒ Oppervlaktewaterkwaliteit => vraag 1
- ⇒ Wateroverlast => vraag 2
- ⇒ Klimaatverandering
- ⇒ Kwaliteit leefomgeving
- ⇒ Functioneren afvalwaterzuivering => vraag 3
- ⇒ Valkuilen en neveneffecten
- ⇒ Kosten en baten => vraag 4

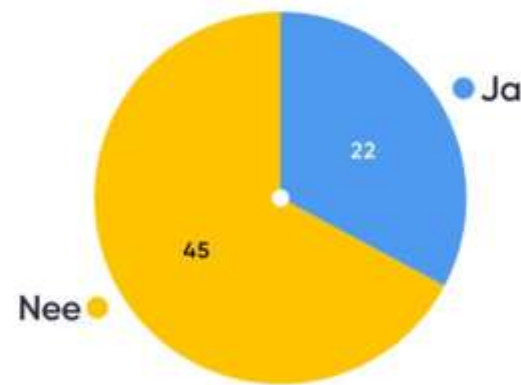
Afkoppelen en oppervlaktewaterkwaliteit

Vraag 1: Leidt grootschalig afkoppelen (gemengd riool => gescheiden riool) tot een betere oppervlaktewaterkwaliteit?

- Ja
- Nee

Vraag 1: Leidt grootschalig afkoppelen (gemengd riool -> gescheiden riool) tot een betere oppervlaktewaterkwaliteit?

Mentimeter

Afkoppelen en oppervlaktewaterkwaliteit

- Gemengd riool: 5-6 overstortingen per jaar (~34 mm)
- Gescheiden riool: 100-200 lozingen per jaar (~480 mm)
- Schaal: lokaal $GS > GM$, hele keten $GS \approx GM$
- Beheer: foutaansluitingen, kolken reinigen
- Timing: incidenteel - regelmatig
- Méér dan emissie: inlaatwater, doorspoeling

Afkoppelen en oppervlaktewaterkwaliteit

Vraag 1: Leidt grootschalig afkoppelen (gemengd riool => gescheiden riool) tot een betere oppervlaktewaterkwaliteit?

	GEMENGD	GESCHEIDEN	VGS
EUTROFIERING			
ZUURSTOFHUISHOUDING			
TOXICITEIT (ZWARE METALEN)			
OPLADING SEDIMENT (PAK)			
HYGIENISCHE BETROUWBAARHEID			
TOXICITEIT (BESTRIJDINGSMIDDELEN)			

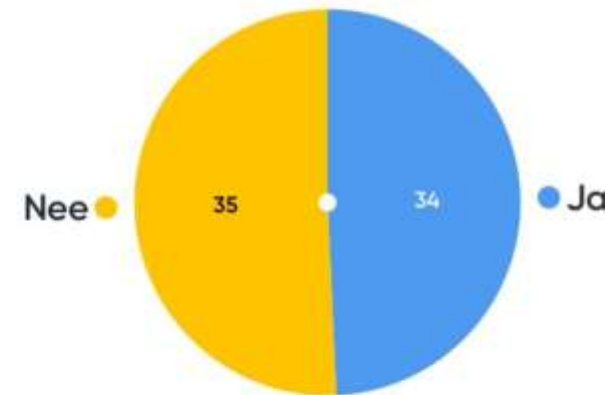
Afkoppelen en wateroverlast

Vraag 2: Helpt afkoppelen (gemengd riool => gescheiden riool) bij het tegengaan van wateroverlast?

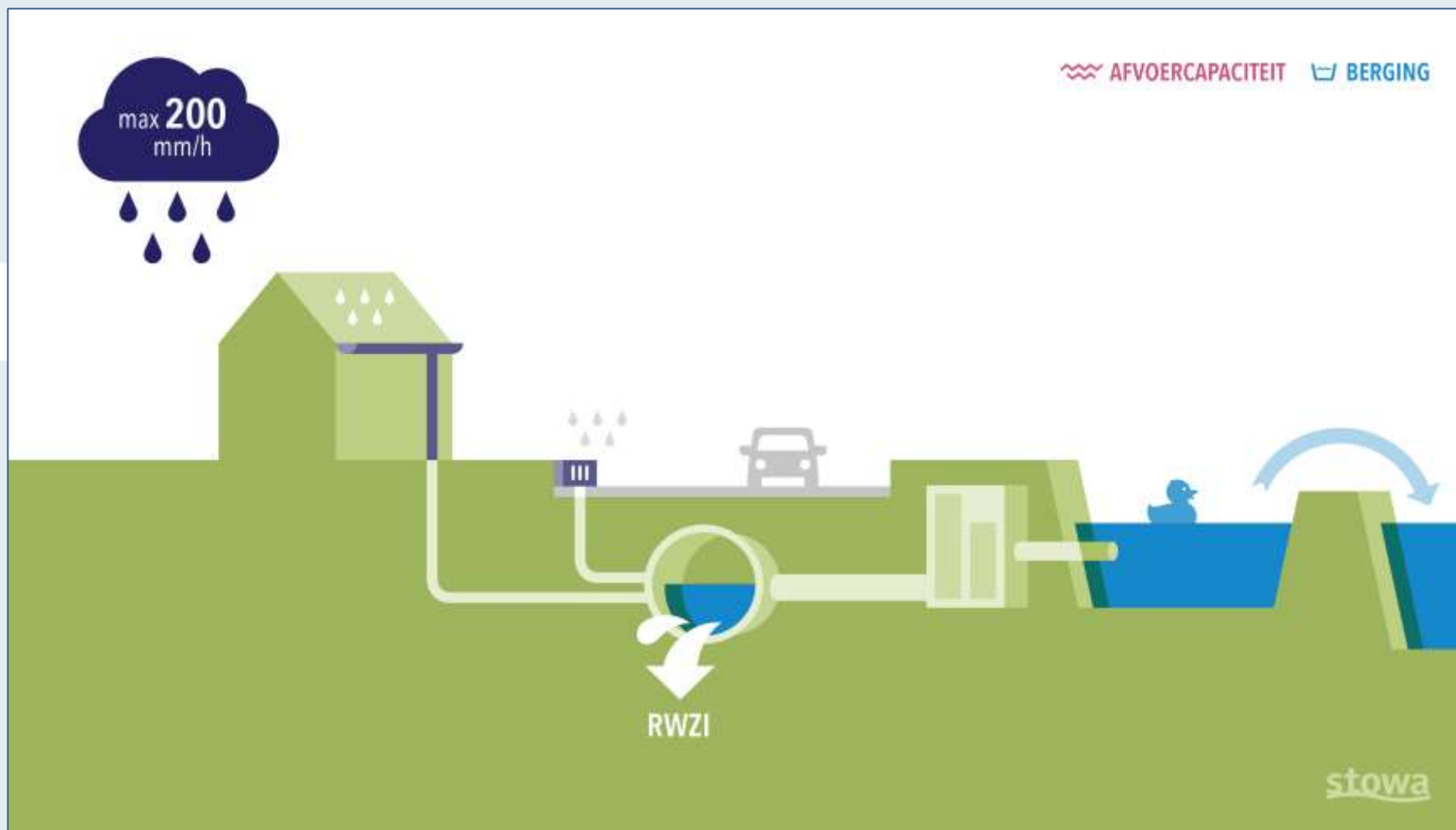
- Ja
- Nee

Vraag 2: Helpt afkoppelen (gemengd riool -> gescheiden riool) bij het tegengaan van wateroverlast?

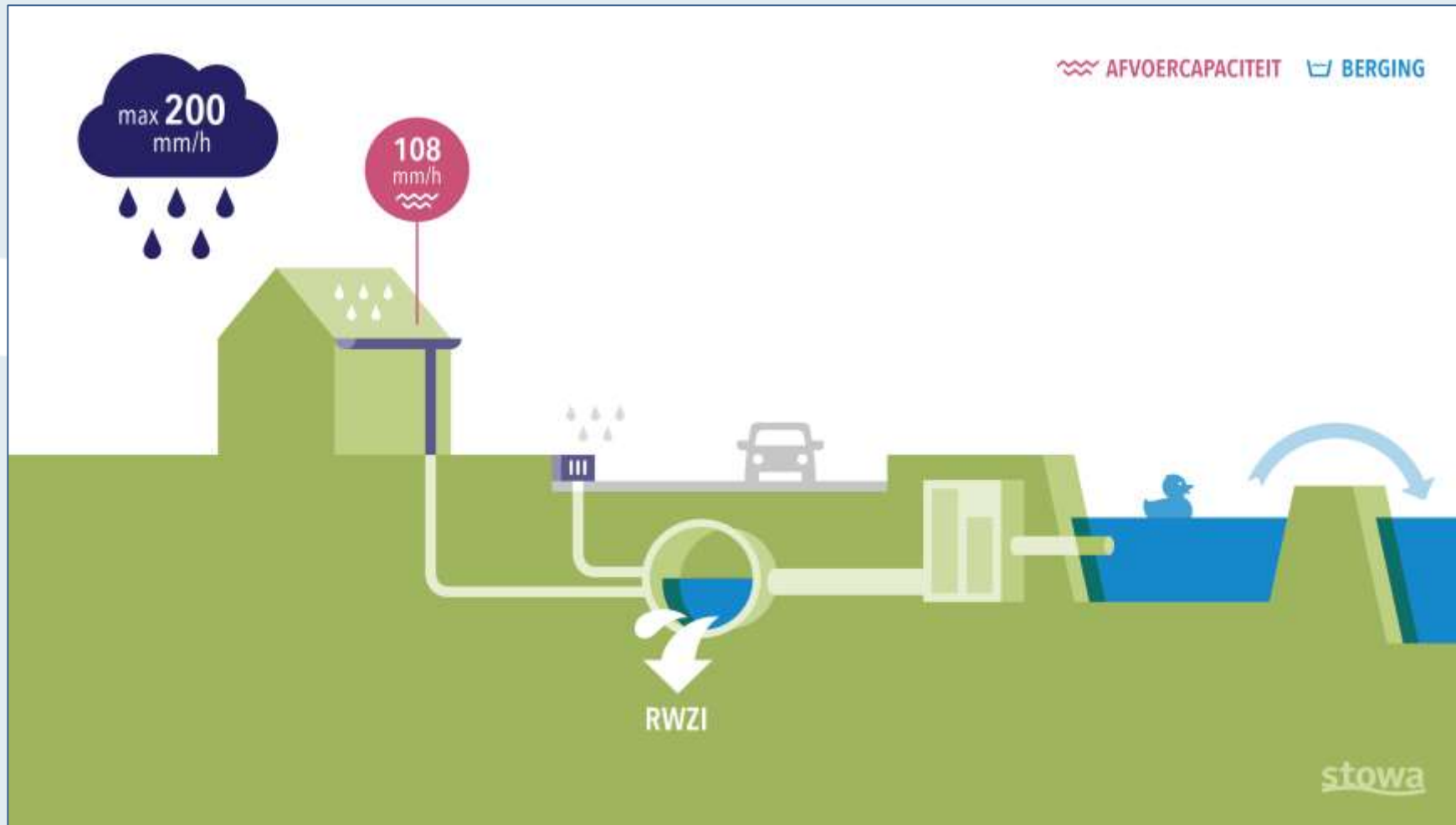
Mentimeter

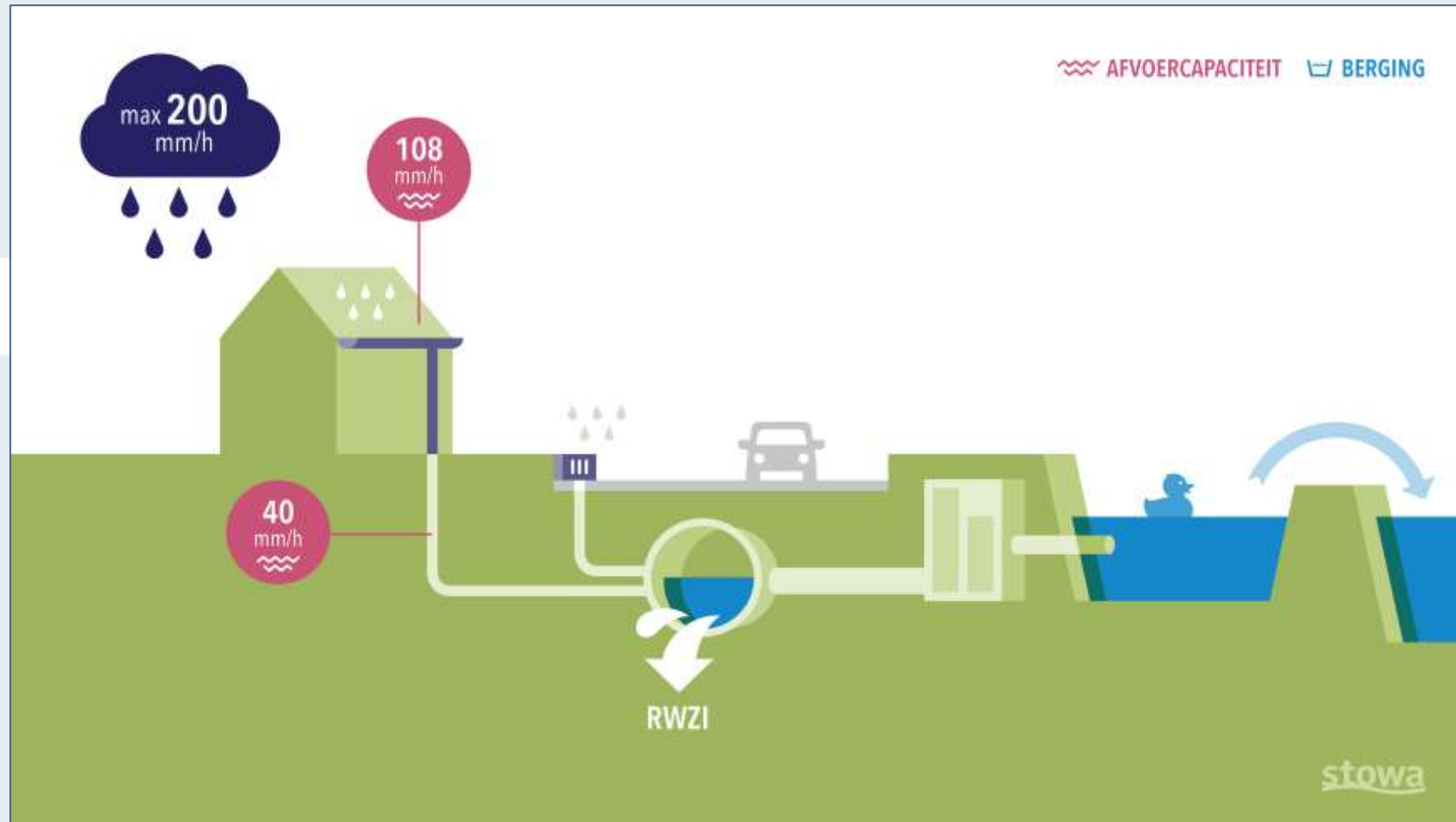
Van goot tot sloot bij extreme buien

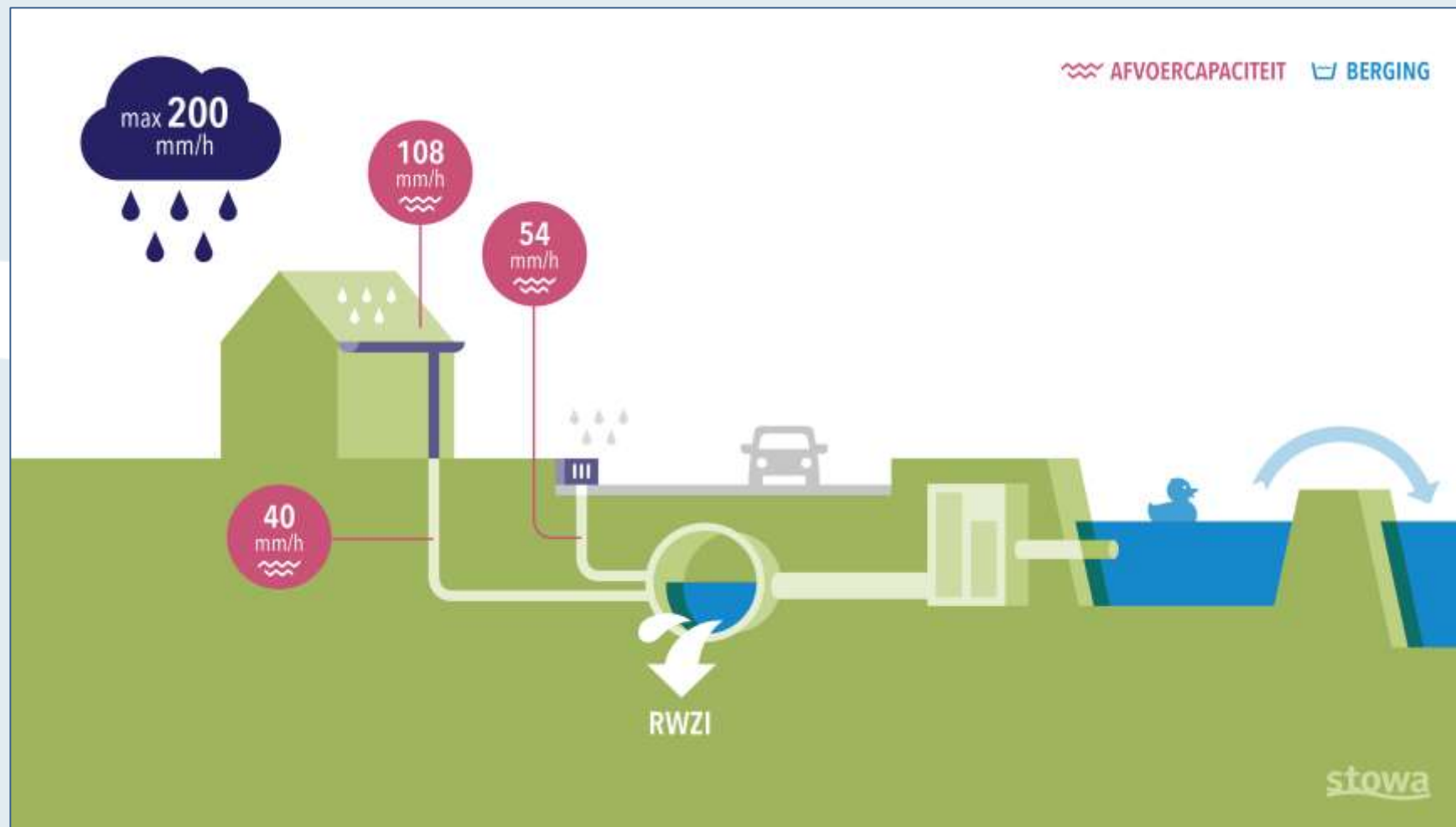
Dakafvoer

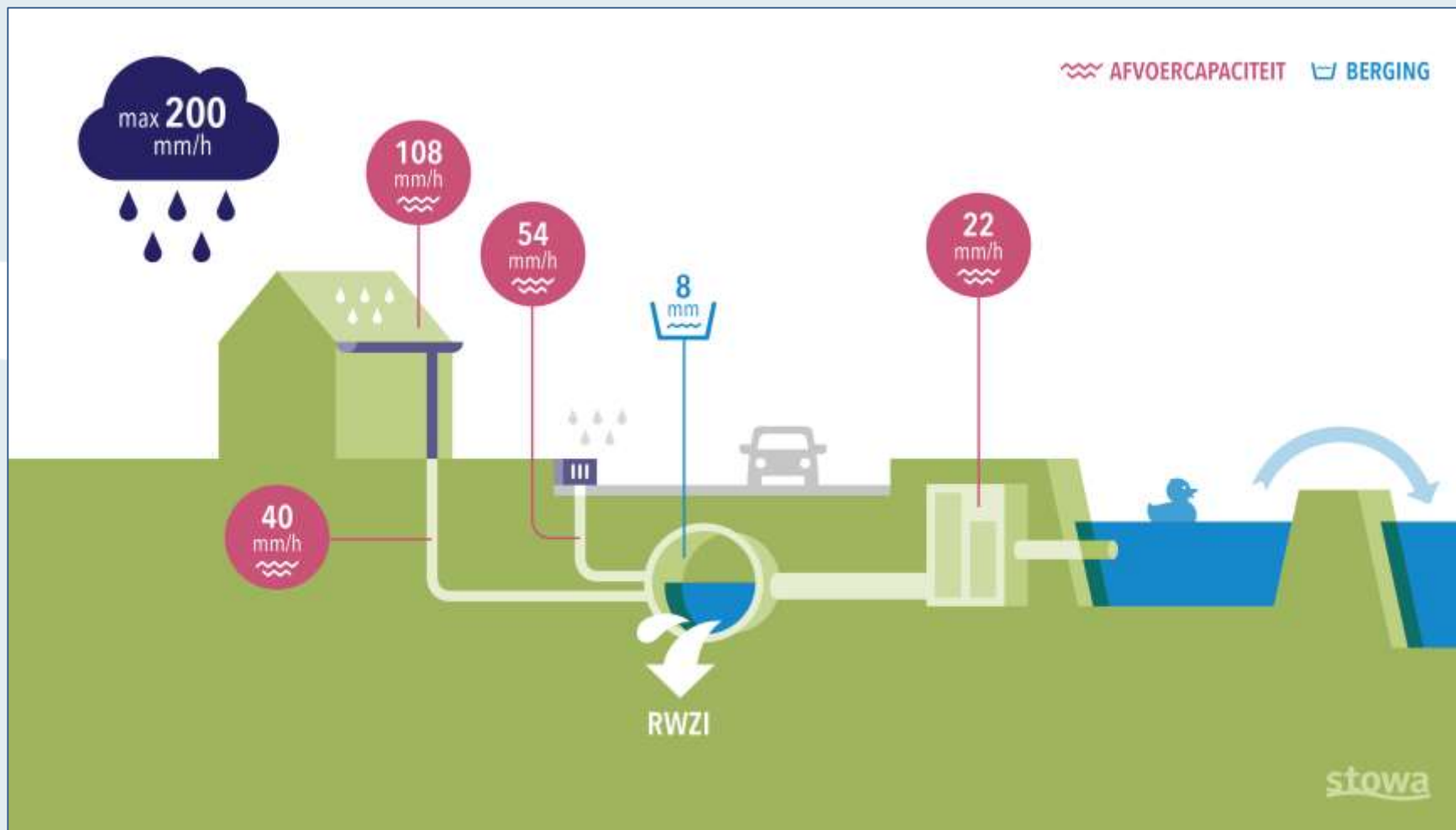
Huisaansluiting

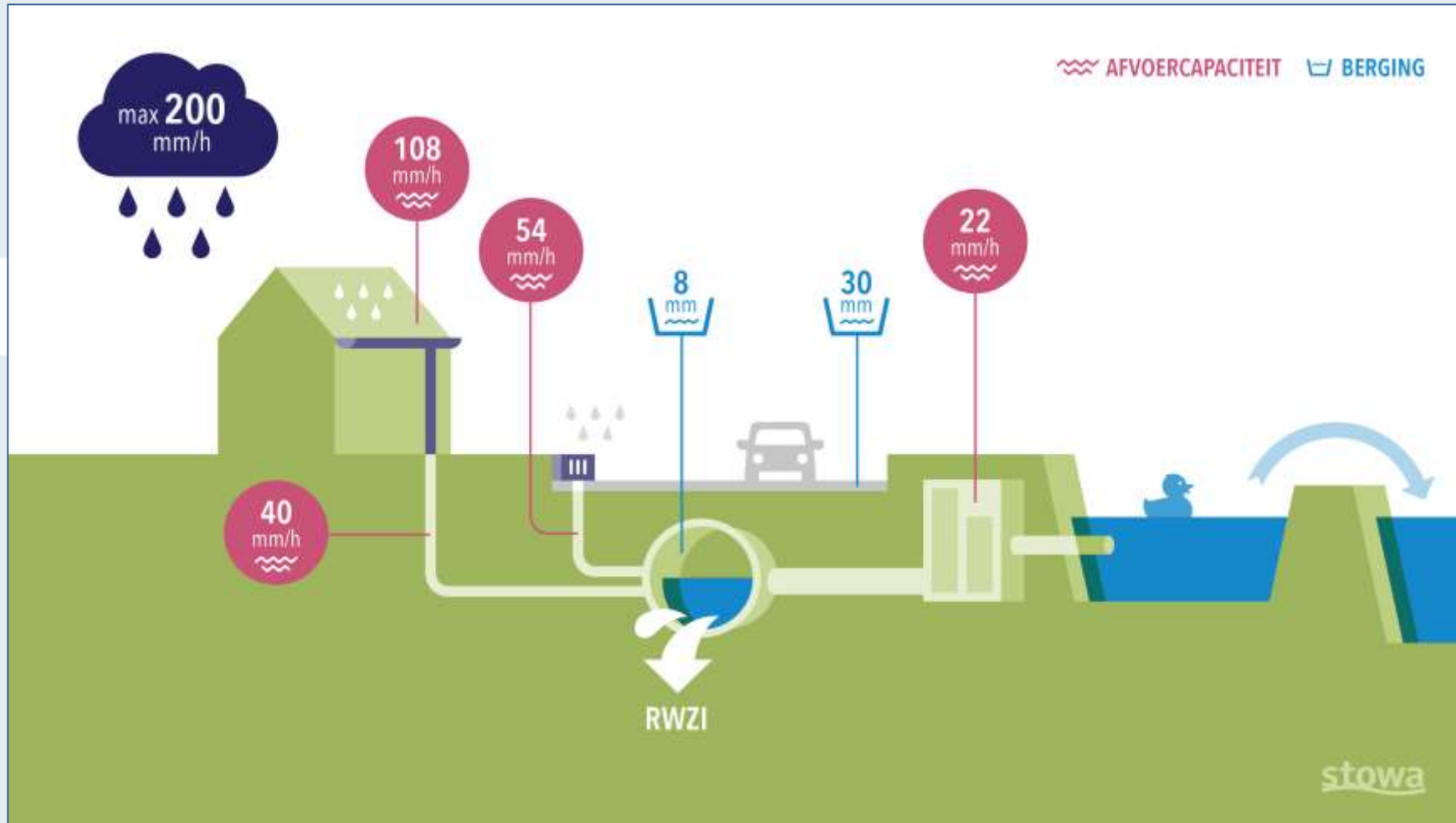
Straatkolken en kolkleiding

Berging riool & afvoer via overstort

Berging op straat

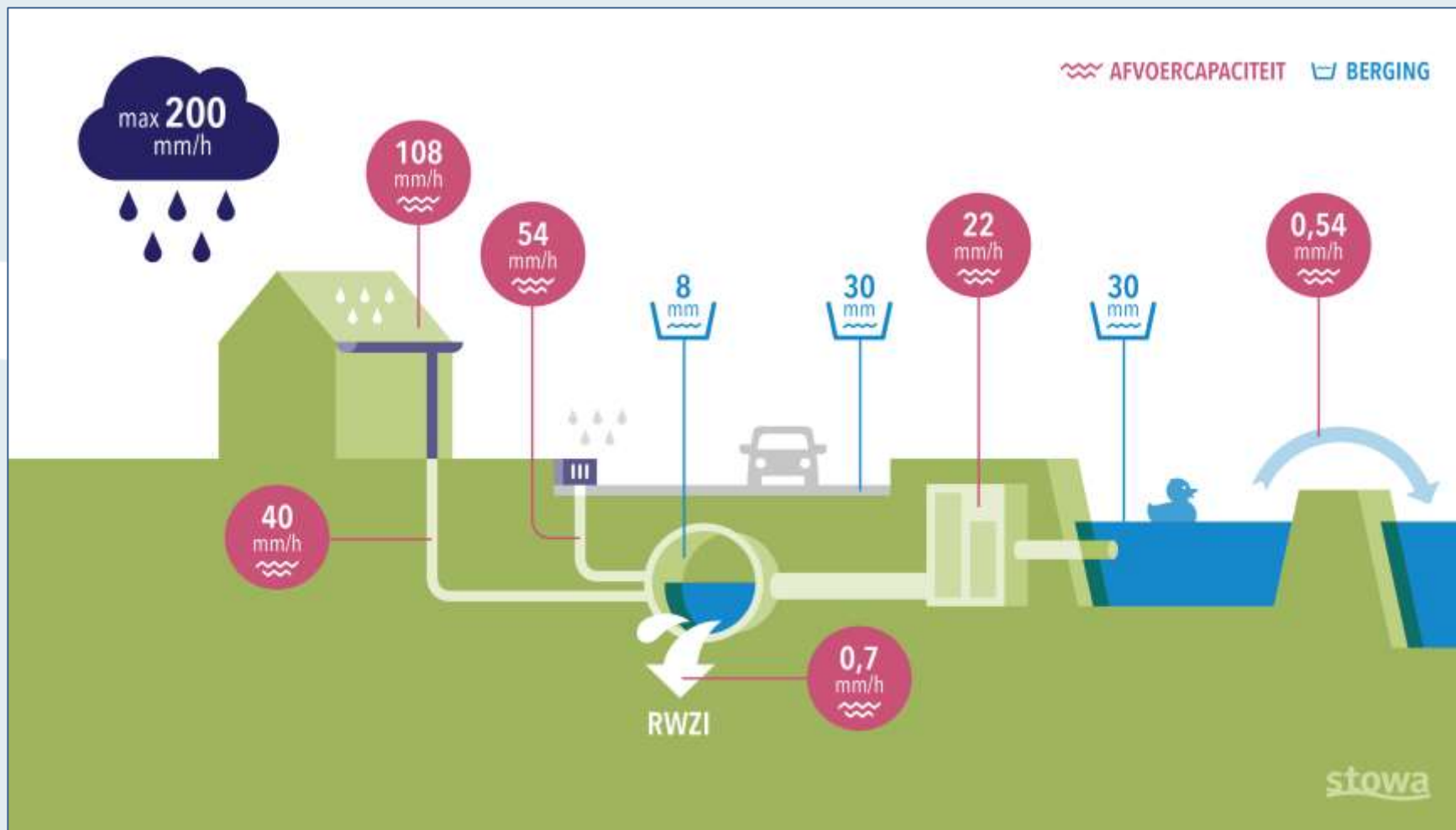

Afvoer naar rwzi

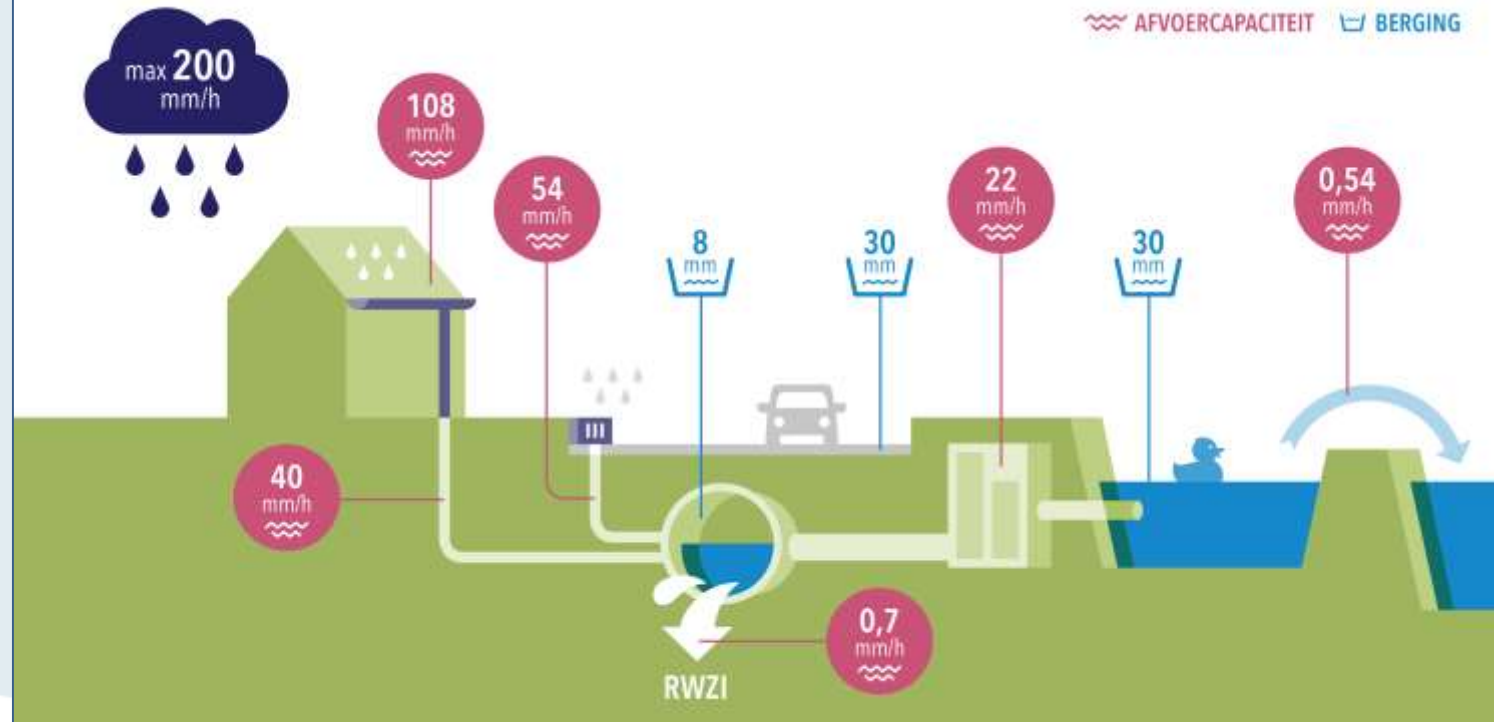
Berging en afvoer watersysteem

Helpt afkoppelen tegen wateroverlast?

⇒ gescheiden riool i.p.v. gemengd riool

The bottom half of the slide features two thick, white, wavy horizontal lines that create a sense of movement and depth against the light blue background.

Helpt afkoppelen tegen wateroverlast?

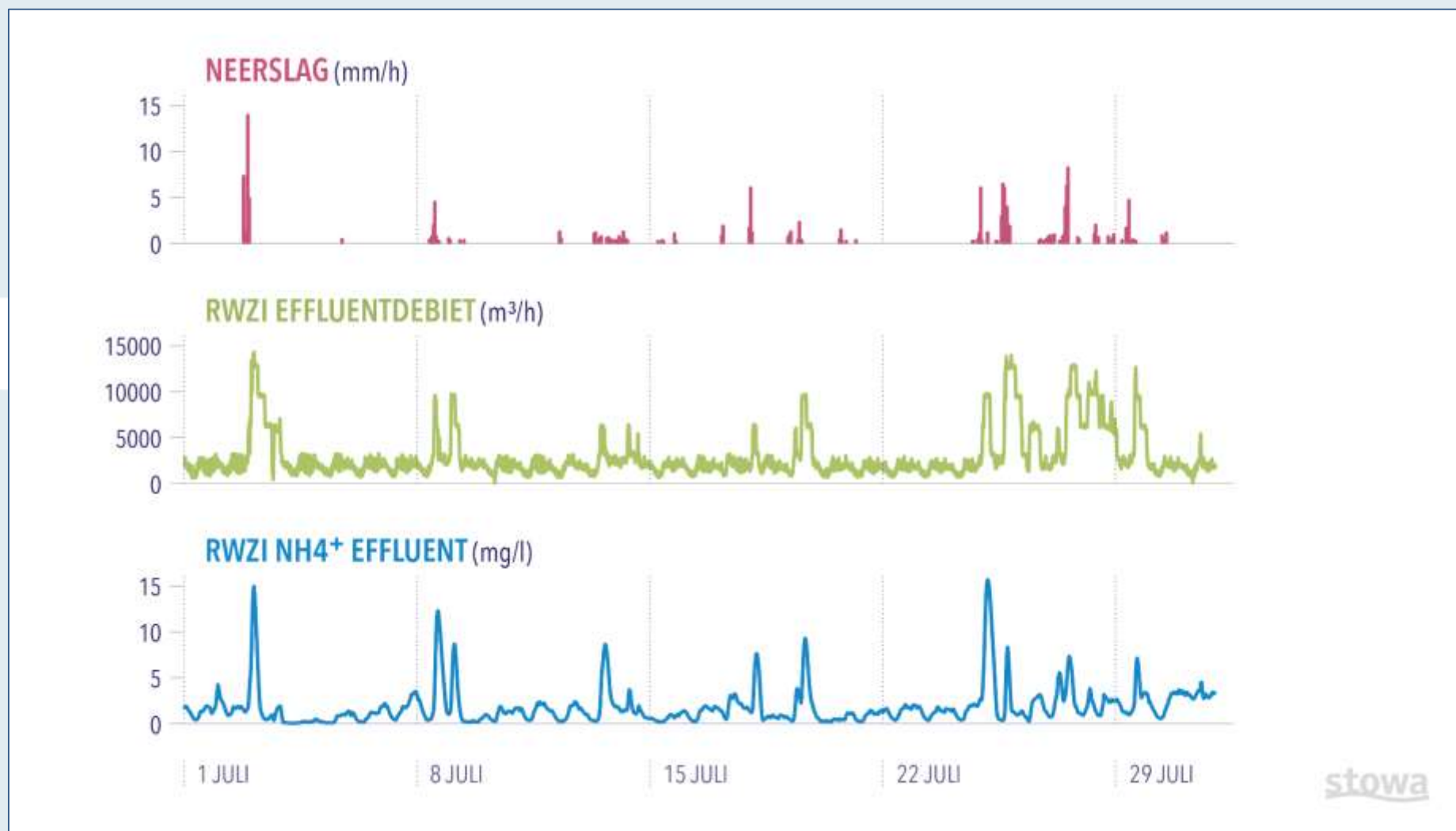
gescheiden riool i.p.v. gemengd riool => **NEE**

WEL als

- minder verhard oppervlak
- afkoppelen = aanleg extra berging

Afkoppelen en functioneren rwzi

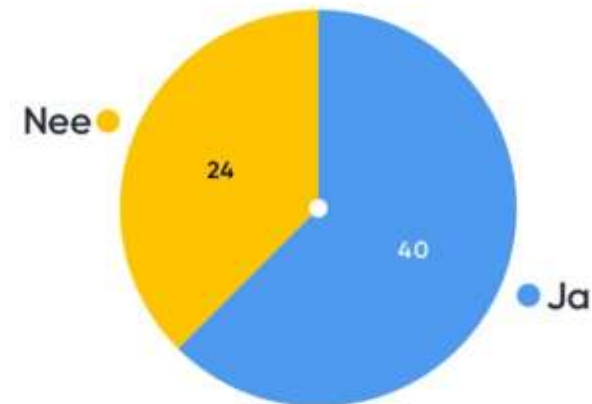
Afkoppelen en functioneren rwzi

Vraag 3: Gaat de rwzi beter functioneren door 10-20% afkoppelen?

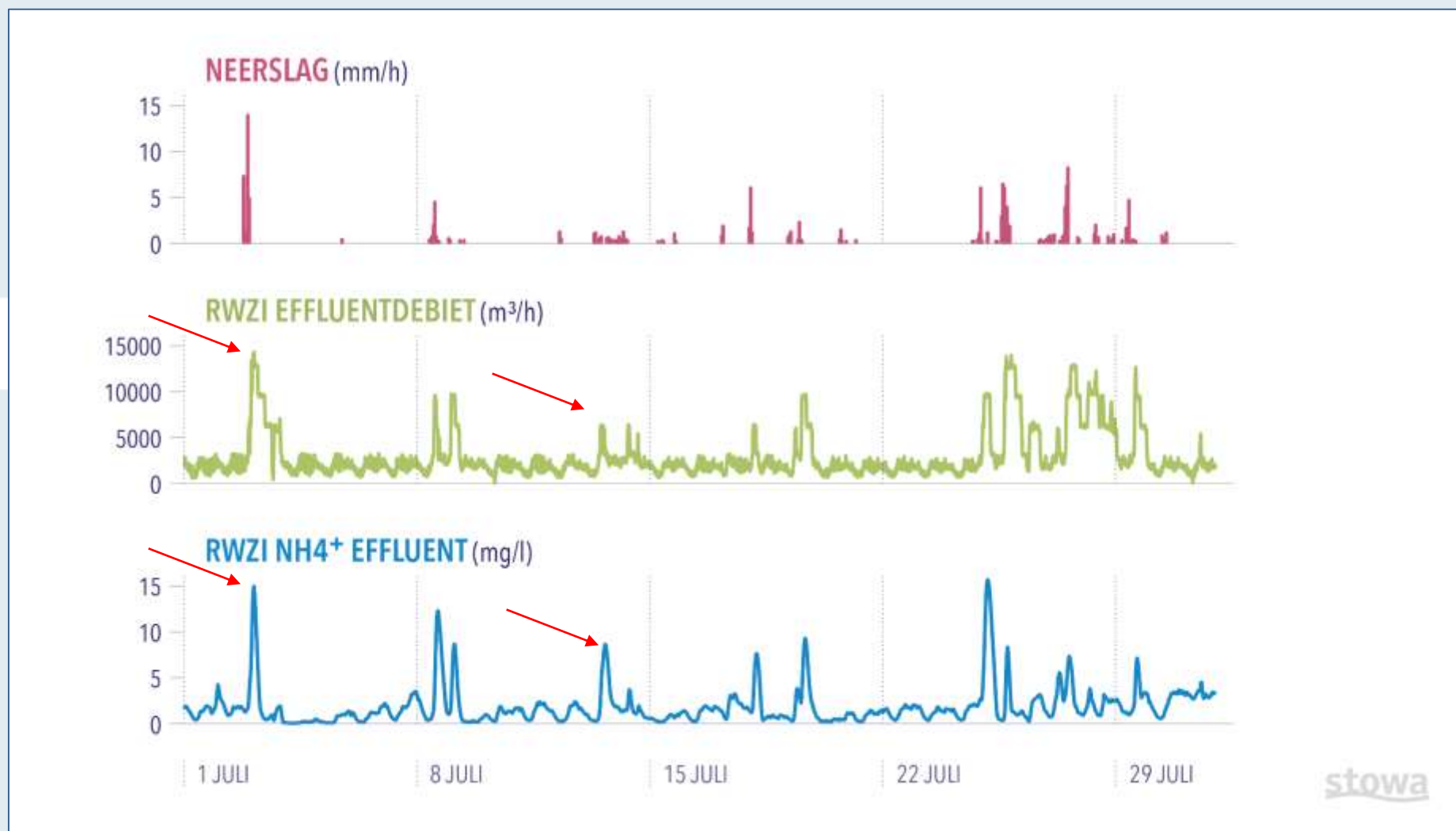
- Ja
- Nee

Vraag 3: Gaat de rwzi beter functioneren door 10-20% afkoppelen?

Mentimeter

Afkoppelen en functioneren rwzi

Afkoppelen en functioneren rwzi

Vraag 3: Gaat de rwzi beter functioneren door 10-20% afkoppelen?

- ⇒ als pompcapaciteit evenredig wordt verlaagd: **JA**
- ⇒ maar: **nauwelijks effect** op jaarlijks zuiveringsrendement
- ⇒ (operationeel: **JA**)

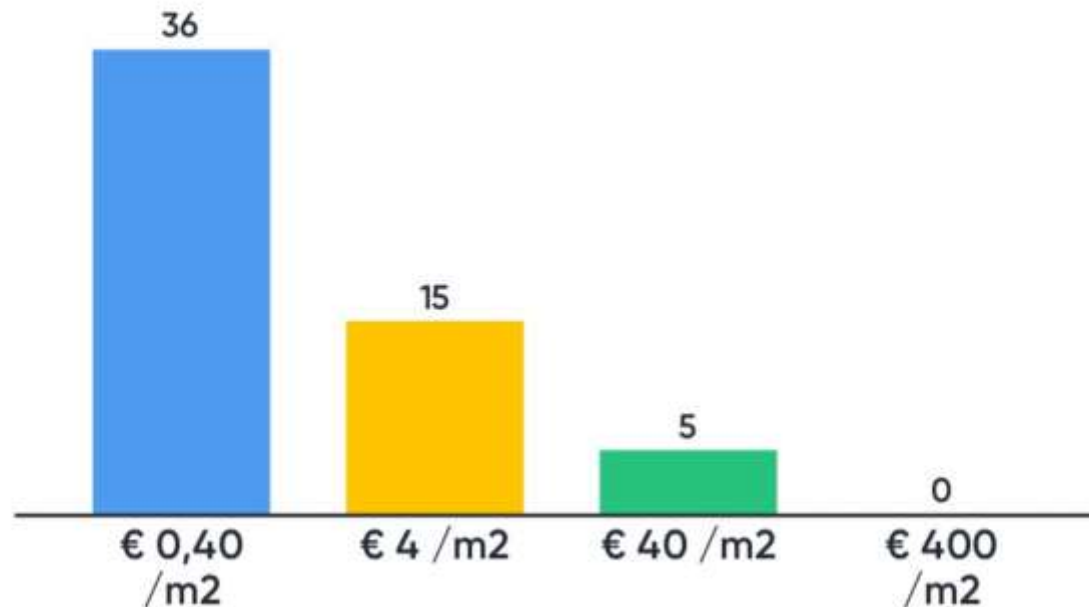
Afkoppelen: kosten en baten

Vraag 4: Hoeveel is afkoppelen 'waard' voor een waterschap ?

- € 0,4 / m²
- € 4 / m²
- € 40 / m²
- € 400 / m²

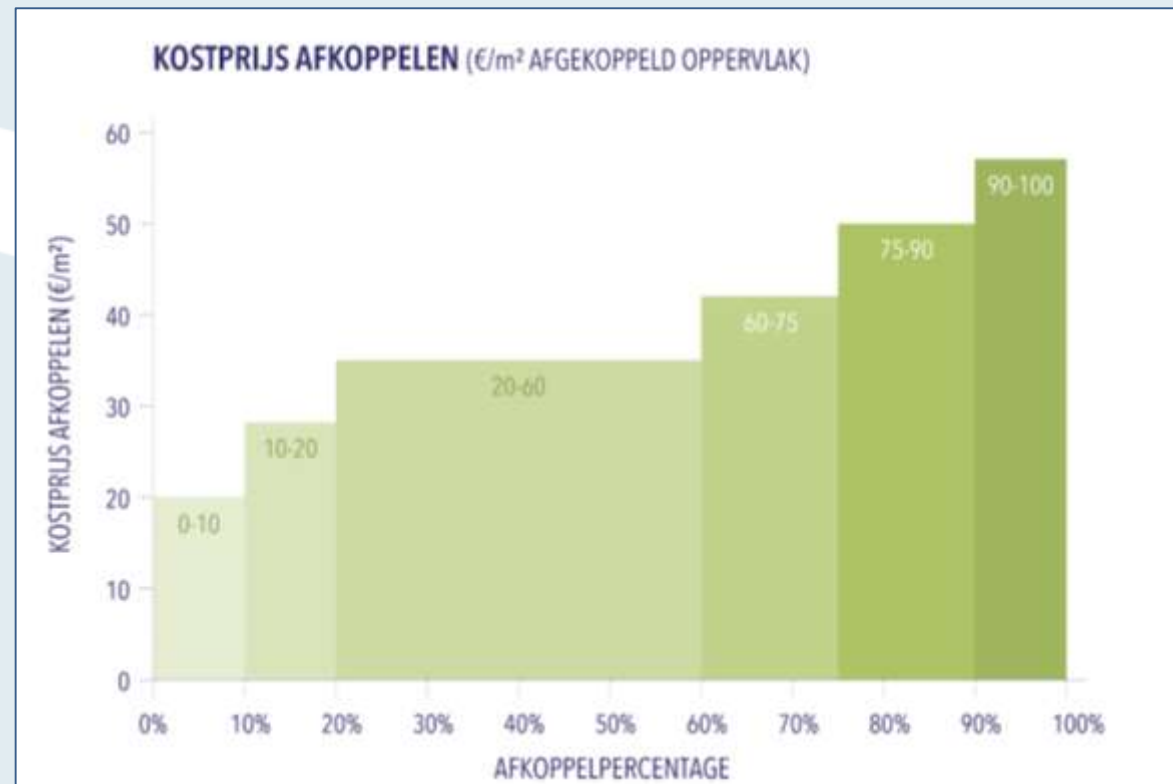
Vraag 4: Hoeveel is afkoppelen 'waard' voor een waterschap?

Mentimeter

Afkoppelen: wat kost het?

- Gemiddeld €38,-/m²
- Volledig afkoppelen: € 50 miljard (€ 2,5 miljard/jaar)

Afkoppelen: wat levert het op? (in €)

Afvalwaterketen:

➤ Zuiveringskosten	2,3 €/m ²
➤ Transportsysteem	0,5 €/m ²
➤ Nabehandeling	0,0 €/m ²
➤ Totaal	2,8 €/m²

Afkoppelen: kosten en baten

Vraag 4: Hoeveel is afkoppelen 'waard' voor een waterschap ?

- € 0,4 / m²
- € 4 / m²
- € 40 / m²
- € 400 / m²

Afkoppelen: kosten en baten

Vraag 4: Hoeveel is afkoppelen 'waard' voor een waterschap ?

- € 0,4 / m²

- € 4 / m² ←

- € 40 / m²

- € 400 / m²

⇒ Wat is 'waarde' van betere waterkwaliteit, meer water lokaal, etc.?

- Kijk voor het verslag en alle presentaties van het afvalwaterketensymposium 2019 op www.stowa.nl.

